

Crtice iz bilježnice psihologa

(Što kažu, što kažu stručnjaci?)

Broj 8
Prosinac
2024

RODITELJU - PITAJ ONE KOJI ZNAJU!

Roditelj koji želi imati snažan utjecaj na svoje dijete trebao bi znati kako se nositi s poteškoćama koje svakodnevni život nosi. Ukoliko, bez obzira na razlog, roditelj ne može u potpunosti ispunjavati svoje roditeljske odgovornosti moguće je da ih, uz pomoć stručne osobe, na različite načine nauči. Pitanje discipline i neprihvatljivog ponašanja mladih jedno je od problemskih pitanja oko kojih se roditelji spotiču i za koje žele dobiti informaciju koja će im pomoći da metode **izvanjske motivacije** (kazna, prijetnja, kritika, prigovaranje...) budu djelotvornije. Roditelji najčešće žele informacije u kratkom i jasnom obliku za koji stručna osoba tvrdi da su djelotvorne. Nerijetko, javlja se roditeljeva nespremnost za trajnije i sustavne oblike dobivanja potrebitih informacija.

Često je riječ o poučavanju roditelja putem nešto duljeg ciklusa edukativnih predavanja i/ili radionica najčešće sa skromnim odazivom, mada edukaciju vode kompetentne stručne osobe. Ponekad je, ovisno o problemskoj situaciji, dostatno u dva-tri navrata pružiti neophodne informacije, nakon kojih slijedi prikladno roditeljsko postupanje. Ponekad je dovoljno ponuditi odgovarajuće priručnike ili kratke pisane instrukcije o tome što i kako činiti.

Među sudionicima različitih edukativnih programa znaju se čuti tvrdnje: "Ne dolaze upravo oni koji bi trebali dolaziti... njima bi to bilo puno potrebnije nego nama... naravno, nama je to korisno jer želimo unaprijediti odnose s djecom i među nama kao partnerima... trebalo bi pronaći načine kako da baš oni koji bi trebali doći zaista dođu..."

Posebno se ovo odnosi na roditelje djece s posebnim potrebama i na roditelje tinejdžera. Stručnjaci s njima znaju nailaziti na poteškoće jer roditelji žele kratke i jasne odgovore ("recepte"). "Skratite priču i kažite mi kako da ga prisilim da konačno počne učiti." Glavni i složeni problem stručnoj osobi je suočavanje s roditeljem, pristalicom uvjerenja "izvanjske motivacije". Roditelj vjeruje da postoji ili "mora postojati" neki jednostavni način kako da se postigne da dijete čini ono što roditelj očekuje i traži, bez obzira na to što **žele i trebaju** sama djeca. Uz to, i ono što dijete određene dobi zaista **može**.

Ako je riječ o djetetu s razvojnim poteškoćama kada je važno slijediti principe **rane intervencije** onda je, poprilično često, pridobivanje roditelja na sustavnu i dugotrajniju suradnju naporan, pa i neizvjestan proces.

Ukoliko se dogodi da djetetova poteškoća spada, primjerice u krug **pervazivnih smetnji** („Pervazivni razvojni poremećaji pripadaju poremećajima rane dječje dobi, kojih su značajke specifična odstupanja na tri područja razvoja: međusobnim društvenim interakcijama, u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji uz ograničene, ponavljajuće i stereotipne obrasce ponašanja i interesa i aktivnosti.“ Zorana Bujas Petković & Jasmina Frey Škrinjar), za očekivati je da će poneki roditelj koristiti mehanizam suočavanja poznat kao **negiranje**, poricanje (odricanje od istine). Roditelj se od bolne spoznaje da njegovo dijete ima složenu poteškoću (tjelesnu malformaciju, razvojnu psihozu, ADHD sindrom, pervazivne smetnje...) pokušava braniti i sačuvati svoj stabilitet neprihvatanjem surovog realiteta. „Što kažete, to je autizam?! Molim?!“ „To što kažu kompetentni stručnjaci do roditelja tada ne dopire. Koliko god da ovakva obrana ima opravdanje neko vrijeme, kada negiranje realiteta roditelju predugo traje, stvari postaju sve teže.

Ako se prethodnome doda i moguća zamisao roditelja da je on "kriv" za djetetovu smetnju ("imam loše gene... od mene je to poteklo... već je bilo u obitelji sličnih teškoća...") problem dobiva još širi opseg.

I što se, najčešće, tada čini?

Najčešće, obrambeni mehanizam **negiranja** traje i za to vrijeme roditelj i sebe i svoje okruženje zavarava kako je stvar lagana, rješiva i zapravo – ne poduzima **ništa odgovarajuće**. Eventualno poduzete mjere su „kozmetičke“ naravi.

Roditelj je (sebi) tada u prvom planu!

Roditelj negiranjem (guranjem „glave u pijesak“) štiti sebe, a ne dijete!

Dijete ne dobiva na vrijeme odgovarajući stručni pristup, niti odgovarajuću roditeljsku skrb.

I nažalost, šanse da se pozitivno utječe na problem sve su manje.